

การสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนพหุวัฒนธรรม “ว่าวเบอร์อามัส” สู่มหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ จังหวัดยะลา

The Creation of a Multicultural Network Based on the "Wao Beramas" Kite towards the International Kite Competition Festival in Yala Province

ศรินทร์ญา จังจรง¹, ปพน บุชยมาลัย², นูรีดา จะปะเกีย³,
สถาวิทย์ จันจุฬา⁴, และมะพารี กะมุณี⁵
Sarinya Jungjing¹, Papon Budsayamarn², Nureeda Japakeeya³,
Satawit Junjula⁴, and Maphari kamuning⁵

Received: October 17,2024

Revised: November 25,2024

Accepted: December 23,2024

บทคัดย่อ

การสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนพหุวัฒนธรรม “ว่าวเบอร์อามัส” สู่มหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ จังหวัดยะลา มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของว่าวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2. เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนพหุวัฒนธรรมสืบสานผ่านมหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับมุมมองของเจ้าของปัญหา (Lay views) และจัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ แบ่งแยกเป็นกลุ่มตามเนื้อหา ตัวแปร และประเด็นหลักตามที่กำหนดคัดสรรข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลเป็น 4 กลุ่มดังนี้ 1) หน่วยงานภาครัฐ 2) ประชาชนชาวบ้าน,ประชาชนพื้นถิ่น 3) ศิลปินในพื้นที่ 4) ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม และ 5) เยาวชนในจังหวัดยะลา

ผลการศึกษา พบว่า 1.การศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของว่าวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 1) ด้านวัฒนธรรมความเชื่อและการใช้งานว่าวเบอร์อามัส

¹ อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University, Sarinya.j@yru.ac.th

² ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,

Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University, Papon.b@yru.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,

Asst. Prof., Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University, Nureeda.j @ yru.ac.th

⁴ อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,

Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University, Satawit.j@yru.ac.th

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา,

Asst. Prof. Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University, Maphari.k@yru.ac.th

2) ด้านความเชื่อมโยงกับตำนานและการแสดง 3) ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม 4) ด้านการส่งผลกระทบต่อชุมชน 2. เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนพหุวัฒนธรรมสืบสานผ่านมหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ

คำสำคัญ : ภาคีเครือข่าย, ทุนพหุวัฒนธรรม, การแข่งขันว่าว

Abstract

The creation of a network based on the multicultural capital of "Wau Beramus" toward the International Kite Competition in Yala Province has the following objectives: 1) To study the historical background of the kite within the context of cultural capital in the southern border provinces, and 2) To build a network based on multicultural capital through the continuation of the International Kite Competition. This research is qualitative (Qualitative Research), utilizing in-depth interviews, focus group discussions, and non-participatory observations. The research places emphasis on the perspectives of the stakeholders (Lay views), organizing workshops by grouping content variables and key issues for selecting the desired data. The collected data will be analyzed and synthesized, dividing the informants into the following five groups: 1) Government agencies 2) Local scholars and community intellectuals 3) Local artists, 4) Cultural entrepreneurs and 5) Youth in Yala Province.

The study's findings are as follows: 1) The historical study of the kite within the context of cultural capital in the southern border provinces consists of: 1) The cultural beliefs and uses of Wau Beramus, 2) Its connection to legends and performances, 3) Cultural preservation efforts, and 4) Its impact on the community. 2) The creation of a network based on multicultural capital through the continuation of the International Kite Competition.

Keyword : Partnership Network, Multicultural Grants , Kite Competition

บทนำ

การเล่นว่าวในประเทศไทยถือเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่าและเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวไทยมาตั้งแต่อดีตการเล่นว่าวไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมสันทนาการแต่ยังสะท้อนถึงภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ที่คนไทยได้พัฒนาในแต่ละยุคสมัย แต่อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันส่งผลให้วัฒนธรรมนี้เริ่มซบเซา จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การเล่นว่าวเริ่มปรากฏตั้งแต่มัยสุโขทัยและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในแต่ละยุคสมัย เช่น การใช้ว่าวในกิจกรรมทางการสงครามในสมัยสมเด็จพระเพทราชา ซึ่งสะท้อนถึงบทบาทของว่าวในด้านอื่นนอกเหนือจากความบันเทิง ในยุค

กรุงรัตนโกสินทร์ ว่าวกลายเป็นส่วนหนึ่งของการละเล่นและการแข่งขันในระดับราชสำนัก โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ 5 ที่มีการจัดประกวดและการแข่งขันว่าวอย่างเป็นทางการที่ท้องสนามหลวง สถานที่ที่เคยเป็นพื้นที่กลางสำหรับการละเล่นว่าวของประชาชนทั่วไป

อย่างไรก็ตาม เมื่อเข้าสู่ยุคของการพัฒนาเมือง การเล่นว่าวเริ่มลดลงเนื่องจากความหนาแน่นของสิ่งก่อสร้างและปัญหาทางเศรษฐกิจที่ทำให้ผู้คนมีเวลาว่างลดลง ส่งผลให้กีฬาว่าวชบเซาอยู่ช่วงหนึ่งจนกระทั่งในปี พ.ศ. 2526 มีความพยายามฟื้นฟูกีฬาว่าวอย่างจริงจังโดยหน่วยงานราชการและเอกชนที่ร่วมกันจัด "มหกรรมว่าวไทย" ณ ท้องสนามหลวง ซึ่งได้รับพระกรุณาธิคุณจาก สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จฯ เป็นองค์ประธาน ในปีต่อมากรุงเทพมหานครยังได้จัดงาน "ประเพณีว่าวไทย" และได้มีการแสดงว่าวสมัยรัชกาลที่ 5 ให้ประชาชนได้ชมงานนี้ยังคงสืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบันและได้รับความสนใจจากประชาชนในวงกว้าง ประเภทของว่าวที่เล่นในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีความหลากหลาย ภาคกลางมีว่าวจุฬา ว่าวปักเป้า ว่าวด้ยด้ย ภาคเหนือมีว่าวที่คล้ายว่าวปักเป้าแต่ไม่มีหาง ภาคตะวันออกมีว่าวอีลุ่ม ว่าวกระต่าย ว่าวมะกอก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีว่าวหางและว่าวด้ยด้ย ส่วนภาคใต้มีว่าวนกปักแอ่น ว่าวนกยูง ว่าวปลาวาฬ และว่าวเบอร์อามัส วัฒนธรรมการเล่นว่าวในแต่ละภูมิภาคสะท้อนถึงภูมิปัญญาและการสร้างสรรค์ของคนไทยที่ถ่ายทอดมาหลายยุคสมัย (ทวีสินธุ์ ตั้งแข็ง, 2563)

ว่าวเบอร์อามัส หรือที่รู้จักในชื่อ “ว่าวทองแห่งมลายู” เป็นว่าวในวัฒนธรรมของชาวมลายูในสมัยโบราณ ว่าวเบอร์อามัส ถือเป็นว่าวชั้นสูงสำหรับชนชั้นเจ้าเมืองเท่านั้นที่จะมีสิทธิ์เล่นว่าวชนิดนี้ ในอดีตนั้นการเล่นว่าวเบอร์อามัสถูกจัดขึ้นเป็นประเพณีหลังเก็บเกี่ยวในช่วง ในช่วง 7 หัวเมืองมลายู โดยมีเจ้าเมืองแต่ละหัวเมืองเป็นผู้ขึ้นว่าวเป็นคนแรก และก่อนที่เจ้าเมืองจะขึ้นว่าวขึ้นสู่ท้องฟ้า จะต้องทำพิธีเปิด “ทอง” ที่หัวว่าวเสียก่อน ในภาษามลายูจึงเรียกชื่อว่าวชนิดนี้ว่า “ว่าวเบอร์อามัส” หรือ ว่าวเบอร์มะห์ และภาษามลายูกลางเรียกว่า “ว่าวเบอร์อือมัส” ด้วยคำว่า “อามัส” (หรืออือมัส ในภาษามลายูกลาง) แปลทอง “ทอง” การขึ้นว่าวเบอร์อามัสนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อทำนาย หรือพยากรณ์ ดิน ฟ้า อากาศ สำหรับการเพาะปลูก หรือการทำเกษตรในปีต่อไปว่าจะมีลักษณะ ดินฟ้า อากาศเป็นเช่นไร จะสามารถทำการเกษตรในปีต่อไปว่าจะมีลักษณะ ดินฟ้า อากาศเป็นเช่นไร จะสามารถทำการเกษตรได้อุดมสมบูรณ์หรือไม่ โดยมีผู้รู้เป็นผู้ทำหน้าที่ในการทำนาย เมื่อมีการขึ้นว่าวเบอร์อามัสแล้ว ประชาชนทั่วไปจึงจะสามารถว่าวกันได้ อย่างอิสระ (รัชมินทร์ นิติธรรม, 2558)

ปัจจุบันการแข่งขัน “ว่าวบินง” ในจังหวัดยะลาได้มีการจัดอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2556 - จนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นการเสริมสร้างภาพลักษณ์สู่สันติสุขตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดยะลา เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ส่งเสริมการท่องเที่ยว เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน และสร้างความสามัคคีสมานฉันท์ มีการสร้างอัตลักษณ์และสืบสานการละเล่นท้องถิ่นเป็นการยกระดับ Soft Power ของประชาชน และผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการเล่นว่าวในหลายพื้นที่เริ่มลดลงเนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ การส่งเสริมและอนุรักษ์การเล่นนี้จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก โดยเฉพาะการสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติในจังหวัดยะลา ซึ่งเป็นวิธีการที่สามารถสร้างความแข็งแกร่งให้กับวัฒนธรรมท้องถิ่นและขยายขอบเขตการรับรู้ไปยังระดับสากล การสร้างเครือข่ายนี้จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างผู้เล่นว่าวจากหลากหลายภูมิภาคและประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจในพื้นที่ และส่งเสริมความสามัคคีในชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น ช่วยให้การจัดงานมหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติสามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับจังหวัดยะลา และเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระดับโลก นอกจากนี้ยังสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่มีความสนใจในวัฒนธรรมและกิจกรรมพื้นบ้าน โดยมีว่าวเบอร์อามัส เป็นสัญลักษณ์สำคัญในการเสริมสร้างความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและการส่งเสริมความร่วมมือในระดับพหุวัฒนธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของว่าวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนพหุวัฒนธรรมสืบสานผ่านมหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ

ระเบียบวิธีการวิจัยหรือศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยให้ความสำคัญกับมุมมองของเจ้าของปัญหา (Lay views) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนความเป็นจริงจากผู้มีประสบการณ์โดยตรง การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้หลักการ สามเส้า (Triangulation) โดยพิจารณาและเปรียบเทียบข้อมูลจากแหล่งที่มาและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดความแม่นยำและสมบูรณ์ การพรรณนาวิเคราะห์จะทำการอย่างเป็นระบบตามประเด็นเนื้อหาที่กำหนดไว้ในกรอบการศึกษา โดยข้อมูลที่ได้จะถูกจัดกลุ่มตามเนื้อหา ตัวแปร และประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า การปฏิบัติพัฒนา (Development Action) จะช่วยให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในงานวิจัยนี้ประกอบด้วย ศิลปินพื้นบ้าน, ประชาชนชาวบ้าน, ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม, หน่วยงานภาครัฐ และเยาวชน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. งานวิจัยช่วยให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ประเพณีการเล่นว่าวเบอร์อามัส ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวมลายู การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรม ความเชื่อ และรูปแบบการเล่นว่าว จะช่วยให้ประเพณีนี้ไม่สูญหายไปจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม

2. งานวิจัยทำให้ทราบถึงลักษณะและเอกลักษณ์ที่สำคัญของว่าวเบอร์อามัสและสามารถนำไปต่อยอดในการพัฒนาเทศกาลและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ ซึ่งจะช่วยให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ

ผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของว่าวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้

1. นายตีพะลี อะตะบู (ปราชญ์ชาวบ้าน) ตำบลตะโละหะลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา ได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาของว่าวเบอร์อามัสดั้งเดิมเป็นว่าว ของเจ้าเมืองรามัน มีมาตั้งแต่เมืองรามันเดิม ภายหลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะมีการขึ้นว่าวเบอร์ อามัส ซึ่งเป็นว่าวของเจ้าเมือง เป็นว่าวที่ใช้ในการทำนายพยากรณ์อากาศว่า ทำนายฝนและฤดูกาล เพราะเจ้าเมืองในสมัยก่อน ตั้งแต่อาศัยที่เมืองรามันและย้ายไปอยู่โกตาบารูจะต้องทำนาย ว่าวเบอร์ อามัสเปรียบเสมือนเป็นว่าวทำนายฝน ความเป็นมาของว่าวเบอร์อามัสตามตำนานเล่าขานมาจาก “เมาะโย่ง” ซึ่งการทำนายจะมีความเชื่อมโยงเกี่ยวกับวรรณกรรม เทวบุตร (แควมุดอ) ซึ่งเป็น เทวบุตรของเมาะโย่ง ว่าวเบอร์อามัสที่เขาสรรหากันในเรื่องของเมาะโย่งนั้น เขาได้ไปเจอแต่กระดูก สันหลังของว่าว ซึ่งมีรูปแบบคล้ายกระดูกสันหลัง มีลักษณะสามเหลี่ยม โดยมีการขั้วร้องเพลงว่าว เบอร์อามัสว่า ชายัตตาแน หมายถึง การเติมปีก และมีสัญลักษณ์เป็นข้างศึกในตัวว่าวอยู่ด้วย ซึ่งจะมี 7 งา จะสูงถึง 7 ชั้น กว้าง 7 ลาแค การใช้สีของว่าวเบอร์อามัส มี 7 สี (ด้าย 7 สี) และผูก 7 คน ที่ทำว่าว คือคุณมะละเซ็ง วาแมติซา อำเภอรามัน จังหวัดยะลา สำหรับกระบวนการในการทำว่าวนั้น เจ้าเมือง สมัยก่อนมีความฉลาด ใช้วิธีการรวมผู้คนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำว่าว

ในอดีตการทำว่าวต้องสรรหาช่างจำนวน 7 คน เพื่อทำหน้าที่ขึ้นรูปโครงว่าว และทำหน้าที่ตรวจสอบว่า โดยจะต้องดูลักษณะ รูปร่าง ความสวยงาม และตรวจสอบการขึ้นลอยรวมทั้งลวดลาย ของว่าว เป็นต้น เมื่อมีการแข่งขัน จะมีการตั้งกะลาเป็นการเชิดเวลา ช่างตรวจสอบว่าวต้องสามารถ ตรวจสอบได้ มีความชำนาญ สามารถบอกได้ว่าว่าวสามารถขึ้นได้หรือขึ้นไม่ได้ต้องรู้ข้อมูลของว่าวได้ ทั้งหมด ถึงแม้ว่าหากตาบอดก็ต้องสามารถสัมผัสว่าวได้ทุกส่วน การทำว่าวเบอร์อามัสจะต้องมี พิธีกรรมก่อนการทำว่าว เพราะเป็นว่าวของเจ้าเมืองถือว่าเป็นของศักดิ์สิทธิ์ กระบวนการทำว่าวเบอร์ อามัส จะมีหลายกระบวนการสำหรับฤดูกาลในการจัดกิจกรรมหรือเทศกาลการเล่นว่าวที่ผ่านมานั้น ปกติจะจัดขึ้นเดือนมีนาคมกับเดือนเมษายน เพราะหลังจากนั้นไม่สามารถขึ้นว่าวได้แล้วเพราะเข้าฤดูฝน - กระดาด ในอดีตมีการเตรียมกระดาดจากกระดาดสาแต่ปัจจุบันจะไม่มีการใช้กระดาดสา - คนเหลาไม้ไผ่ ทำจากไม้หนาม และจะมีมัดไผ่เหลา และส่วนที่ทำเป็นแอก จะทำจากไม้ไผ่งา (บุลิ๊ะหะมาเต็ง) และตัวจะมีปีก และข้างที่ออกศึกในตัวของว่าว ส่วนสีต้อง 7 สี แล้วแต่จะเป็นสีอะไร แต่ครบ 7 สี 7 สี - ช่าง ต้องมีครบถึง 7 คน ประกอบด้วย 1) ช่างเหลา 2) ช่างทำกระดาดสา 3) ช่างทำเชือก ในส่วนของเชือกเมื่อทำเสร็จแล้วจะมาเชื่อม กับยางที่ได้จากต้นไม้ชนิดหนึ่ง 4) ช่างลวดลาย 5) ช่างผูกเงื่อน 6) ช่างเชิดหรือตรวจสอบว่าว และ 7) หมอว่าว เพื่อทำพิธีจะขึ้นว่าว ซึ่งจะใช้กริชในการทำพิธี ขึ้นว่าว ก่อนจะทำว่าวต้องมีพิธี ซึ่งเป็นความเชื่อ นอกจากนี้ นายตีพะลี อะตะบู (ปราชญ์ชาวบ้าน) ยังได้กล่าวถึงในส่วนของครูเวฮาไม วานิ จะ ไม่มีการนำความเชื่อในการทำพิธีในส่วนนี้ เพื่อไม่ให้มีความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ความเชื่อนี้อยู่ที่แต่ละ บุคคลที่จะเชื่อ ว่าวเบอร์อามัสเป็นว่าวของเจ้าเมือง ต้องเอาตระกูลของเจ้าเมืองอนุญาตขึ้นว่าว เพราะ ถ้าไม่ได้รับการอนุญาตจากเจ้าเมือง ไม่

สามารถขึ้นว่าได้ ในสมัยก่อนที่จะทำการขึ้นว่า มักไปที่บ้าน ของอาจารย์ต้นอับดุลเลาะห์ ซึ่งจะให้ท่านเป็นทางเปิดให้ ซึ่งถ้าท่านไม่อยู่แล้ว ก็จะตกที่ลูกหลาน ต่อไป เพื่อขออนุญาตในการขึ้นว่า การระบุเพศของว่าวเบอร์อามัสมีทั้งตัวผู้และตัวเมีย แต่จะ แตกต่างกันไปตามตัวผู้ ตัวผู้จะมีสัญลักษณ์ของปีกเป็นอวัยวะเพศชาย ส่วนตัวเมียจะมีรูปร่างคล้าย หน้าอก ปัจจุบันจะไม่ค่อยมี เพราะจะมีที่มาที่ไป มาจากศาสนาฮินดูพราหมณ์ เจ้าเมืองในอดีต มีการ นับถือศาสนาฮินดูพราหมณ์ โดยมีหัวหน้าหมู่บ้านคอยดูแลชุมชน หลังจากศาสนาพราหมณ์ทำให้ มนุษย์มีความเชื่อว่ามนุษย์ด้วยกันไม่สามารถปกครองมนุษย์ได้ นอกจากเทพเท่านั้นที่สามารถปกป้อง ดูแลจึงได้มีพิธีกรรมบูชาเทพ จะมี 3 เทพมหาเทพ ได้แก่ เทพชีวชีวา, โยนิ อูมาเทวี และพระพิฆเนศ และว่ามีสัญลักษณ์ของช้าง ก็มาจากพระพิฆเนศ นั่นเอง ในปัจจุบันไม่มีการทำว่าวเบอร์อามัส เพราะเป็นว่าวของเจ้าเมือง เมื่อไม่มีเจ้าเมืองก็ไม่มี การทำว่าวเบอร์อามัสขึ้นมาเพราะขั้นตอนการทำว่าวเบอร์อามัสจะมีพิธีกรรมต่าง ๆ แต่สามารถ สอบถามผู้สืบทอดช่างทำว่าวอำเภอรามัน จังหวัดยะลาได้ (ตีพิมพ์ ๑๕๓๖๖, สัมภาษณ์, ๘ มกราคม ๒๕๖๗)

2. นายสมาน โดขอมิ ตำบลอาซ่อง อำเภอราษีไศล จังหวัดยะลา อธิบายเกี่ยวกับเรื่องราวประวัติความเป็นมาของว้าวเบอร์อามีสันนั้นมาจากความเชื่อว่าบนสวรรค์มี ภูเขาหนึ่ง (คือ เมืองบนฟ้า/ ชั้นฟ้า) มีพระสูตรเทพอยู่ 2 องค์ เป็นเทพน้อยกับเทพองค์ใหญ่ เทพเทวดาให้ทำนายว่า ลูก 2 คนนี้ใครผู้มีบุญ และลูกชายคนโตรู้ว่าผู้เป็นน้องมีบุญที่จะมาปกครองกา ยาหนึ่ง (คือเมืองบนฟ้า/ ชั้นฟ้า) คนพี่ได้กล่าวไว้ว่า จะต้องส่งให้คนน้องมายังบนดิน เพื่อโลกจะได้สงบ สุข เนื่องจากคนน้องจะอยู่บนฟ้าไม่ได้ อาจเกิดเรื่องไม่ดีไม่สงบบนโลกมนุษย์จึงต้องส่งน้องมายัง โลกมนุษย์ เมื่อส่งคนน้องลงมาแล้วจะมีม้าตัวหนึ่งมารับ ซึ่งจะตั้งน้องบนปีกของม้า (ม้าเขียว) ซึ่งเป็น ม้าเขียวเทวดา เป็นม้าที่มีปีก และมีลักษณะเป็นหน้าคล้ายคน โดยมีตา 2 คน ซึ่งเป็นสิ่งค้อยู่นในป่า ช่วยเลี้ยงกันเลี้ยงน้อง อยู่มาวันหนึ่งได้พาเข้าไปในงานจนได้พบกับสตรีนางหนึ่งซึ่งเป็นราชินีไม่มีลูกจึง ได้รับเป็นลูกบุญธรรม โดยมีตาที่เป็นคนเลี้ยงดูอยู่ข้างๆ เพราะได้สัญญา กับชั้นฟ้าแล้วว่า จะดูอย่างดี ที่สุด ภายหลังจากที่ศาสนาฮินดูเริ่มเสื่อมลงและศาสนาอิสลามเข้ามาแทนที่ แต่การแสดงมะโยงก็ ยังมีการแสดงต่อไป ภายหลังจากนั้นได้มีการปรับวิถีความเชื่อและหลักการศรัทธาตามศาสนาอิสลาม มีการปรับเปลี่ยนชุดแสดงมะโยงจากที่แสดงเนื้อหาเกี่ยวกับเทวดา ก็ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับ ศาสนาอิสลามมากขึ้น เพราะการศรัทธาของมุสลิมต้องศรัทธาต่อพระเจ้าองค์อัลลอฮ์องค์เดียวเท่านั้น การแสดงลิเกก็ถูกพัฒนามาจากการแสดงมะโยงเหมือนกัน เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยมี คนที่ชื่อว่าตาเสือ ได้นำละครมาล่ายูปัตตานีไปเสนอแสดงที่กรุงเทพฯ เรื่องการเล่นว่าวนั้นจะมี กระบวนการเล่น บำทำในรูปแบบต่าง ๆ เหมือนกับว้าวเบอร์อามีสหายิตซาแน ซึ่งเป็นคำภาษามลายู ที่ แปลว่าว้าวมีลักษณะโค้งสวย ซึ่งในการทำว้าวมักจะต้องใช้ช่างคนเดียวกันในการทำว้าว และได้มี การพัฒนาเป็นแหวนเบอร์อามีสการเลือกวัสดุที่ใช้ในการทำว้าวให้สามารถขึ้นลอยบนฟ้าได้นั้นต้องมีวิธีในการเลือกวัสดุ ดังนี้ - ไม้ไผ่ เป็นไม้ไผ่ไม่แก่จัดหรืออ่อนเกินไป ไม้ไผ่ต้องแก่พอประมาณและต้องเก็บไม้ไผ่ก่อนให้ อยู่ตัว จึงสามารถทำว้าวได้ - วิธีการเหลาไม้ไผ่ควรเหลาให้มีความยืดหยุ่น - ว้าวที่มีการเล่นบริเวณชายทะเล (ว้าวลงทะเล) ต้องมีการออกแบบโครงว้าวให้มีปีกว้าวที่ แข็งแรง - ต้องรู้สัดส่วนขนาดของว้าวในการทำว้าวจะต้องรู้และแม่นยำให้ถูกต้องแบ่งตามสัดส่วนของ ว้าวให้ถูกต้อง - ขนาดของปีกตามลำตัว ความสูงจะต้องมีความถูกต้อง ตามชนิดว้าวที่จะทำ - การก๊ัก (กะทุ) ในภาษามลายูโบราณ หมายถึง ประมาณ/ คอก เช่น 0 หรือ 7 คอก ประมาณนี้ ความแตกต่างของว้าวของจังหวัดปัตตานีมีความละเอียดอ่อนในการทำว้าวแต่ของยะลาคะไม่

ค่อนข้างความละเอียดมาก ซึ่งความละเอียดอ่อนของว้าวมักจะอยู่ในอำเภอสาบบุรี จังหวัดปัตตานี แถบบริเวณชาวเลคนชาวเลหรือติดชายทะเล การสนับสนุนในการทำว้าวที่จังหวัดปัตตานีมีวิทยาลัย ชุมชนปัตตานีเป็นผู้วิจัยและดำเนินการเรื่องว้าว ในขณะที่จังหวัดยะลาซึ่งไม่มีหน่วยงานเข้ามา สนับสนุนการทำว้าว ว้าวเบอร์อามัสไม่ใช่ว้าวดั้งเดิมของอินโดนีเซียแต่เป็นว้าวของชาวซาฟารีปัตตานี ซึ่งเมื่อก่อน มักจะเรียกว่าซาฟารีทั้งหมด (สมาน ดอซอมิ สัมภาษณ์, 27 กุมภาพันธ์ 2567)

3. นางซิมซีเยาะห์ ดาโอะมารียอ เทศบาลตำบลโกตาบารู อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เป็นผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมโกตาบารู (บ้าน ดาโตะมุสลิยอ) ประวัติความเป็นมาของว้าวเบอร์อามัส จะต้องเป็น ชายัตซาแน (ปีกโค้งสวย) โดยในว้าวจะ ติดกระดาดทองและมีลวดลายสวยงาม การเลือกช่างทำว้าวจะเป็นช่างที่มีฝีมือในการทำว้าว ซึ่ง กษัตริย์จะจ้างช่างทำว้าวที่มีฝีมือดี ตำนานของว้าวเบอร์อามัสจะมีอยู่ 2 เรื่อง ได้แก่ จังหวัดปัตตานีที่ จะเป็นทั่วไป ที่ไปหาเจ้าหญิงในสวรรค์ และอีกตำนานจะเป็นของอำเภอรามัน จังหวัดยะลา จะเป็น ของกษัตริย์กอแน (กอแน หมายถึง หอยขมชนิดหนึ่งพบในบริเวณแหล่งน้ำจืดในคู คลอง หนอง บึง และในนาข้าว) ซึ่งจะเป็นการละเล่นในการแสดงมโหรีในสมัยนั้น เรื่องมีอยู่ว่า มีกษัตริย์องค์หนึ่ง ได้มี บุตร 7 คน คนสุดท้ายได้เป็นหอย นั้นก็คือ รายอกอแน (กษัตริย์กอแน) ซึ่งพ่อแม่จะรักหอยนั้นมาก โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ว้าวในหอยนั้นมีมนุษย์อีกคนเมื่อโตขึ้น เด็กก็จะออกมาเล่นกับเพื่อน ๆ ตามประสาเด็ก และได้มีคนไปบอกพ่อแม่ของเด็กที่เป็นหอยนั้นว่ามีเด็กอยู่ในนั้น (อยู่ในหอย/ เปลือกหอย) เมื่อโอรสสุดท้ายรู้ว้าวมารดาเป็นห่วง และได้มีการเข้าฝันว่าจะให้เด็กออกมาตลอด โดยที่ไม่ต้องซ่อนตัวในหอย อีกแล้ว จึงมีการตั้งสัญญาว่า จะทำว้าวเบอร์อามัสชายัตซาแน คำว่าชายัตซาแน เป็นคำภาษามลายู 56 แปลว่า โค้งสวย โดยว้าวตัวนี้จะทำจากทอง และกษัตริย์ได้มีการจ้างช่างทั้ง 3 พี่น้อง โดยมีฝีมือในการทำว้าว และพี่น้องได้แบ่งหน้าที่กันทำว้าว ซึ่งคนที่พี่จะไปหาไม้ไผ่กอใหญ่ และมาช่วยกันทำว้าว ในสมัยก่อนว้าวเบอร์อามัส จะมีลักษณะเป็นวงเดือนมีพื้นฐานมาจากวงเดือนเป็นหลักและใน ส่วนของปีกจะคล้ายกับนกนางแอ่น เวลาบินมีปีกที่สวยงาม และเป็นกระดาดเหลืองทองที่ทำจากทอง ทั้งหมดที่สวยงาม เมื่อมีการทำว้าวเสร็จเรียบร้อย กษัตริย์จะให้ประชาชนมาชมว้าว ตอนที่ทำการ ปลอยว้าวขึ้นไปบนท้องฟ้าจะมี พระโอรสทั้ง 3 พระองค์ จะมาช่วยกันจับว้าว ได้แก่ พระโอรสองค์ที่ หนึ่ง จะเป็นคนที่จับเชือกว้าว พระโอรสองค์ที่สองจับคอว้าวและพระโอรสองค์ที่สามจะจับตัวว้าว ซึ่ง จะมีครุหมอว้าวมาทำพิธีถ่างมะพร้าวตั้งก้านใบออก ในส่วนที่เป็นใบมาผูกเป็นเงื่อนติดกันจากนั้นก็ ทำพิธีตีฆ้องมะพร้าวให้หลุดจาก แล้วทิ้งว้าว หรือปลอยว้าวลอยขึ้นไปสู่ท้องฟ้า (เป็นพิธีกรรม การสะเดาะเคราะห์) วัตถุประสงค์การเล่นว้าวเพื่อสร้างความสุขให้กับประชาชนและว้าวเบอร์อามัส จะมีการขึ้นลอยบนฟ้าที่สูงมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งจะเห็นตัวว้าวที่เล็กลง และลอยเข้าไปสู่ในก้อน เมฆ และหายไป หลังจากนั้นมีการเรียกช่างทั้ง 3 คนที่จ้างทำว้าวทำการดึงว้าวลงมา ด้วยการอ่าน คาถาเพื่อดึงว้าวลงมา แต่ช่างคนสุดท้ายได้กล่าวไว้ว่า ว้าวเบอร์อามัสนั้นจะไม่สามารถดึงว้าวลงมาจึง ต้องปลอยว้าวเบอร์อามัสลอยอยู่บนฟ้าไปตลอด ซึ่งเมื่อโอรสหอยกอแนได้ยินคำพูดดังกล่าวจึงได้ออก จากหอยกอแนกลายเป็นกษัตริย์ที่รุ่งงาม เรียกว่า รายอมูดอ (กษัตริย์มูดอ) กษัตริย์รูปโฉมงามนั่นเอง แล้วปกครองเมืองต่อจากพ่อต่อไป หลังจากกษัตริย์มูดอได้ปกครองบ้านเมืองก็ได้มีการเรียกประชุม เรื่องให้มีการเล่นว้าวในเดือน 7 ซึ่งเดือนเก็บเกี่ยวข้าวเพื่อทำพิธีสะเดาะเคราะห์ให้กับเบอร์อามัส จึงได้ มีการทำว้าว 7 ชนิดด้วยกัน ดังนี้ ได้แก่ ว้าวบุแล (ว้าววงเดือน), ว้าวบุรง (ว้าวนก), ว้าวงู, ว้าวจระเข้, ว้าวคน, ว้าวเขากวาง และว้าวนกยูง ว้าวทั้ง 7 ชนิดนี้จึงได้มีการกระจายตามจังหวัดต่างๆ ที่ได้มีการ เล่นว้าว ซึ่งจะใช้ว้าวทั้ง 7 ชนิดนี้ เพื่อที่จะดึงว้าวเบอร์อามัสที่ปลอยลงมา และ

นอกจากนี้เรื่องความ เป็นมาของว้าวเบอร์อามัส ก็จะเชื่อมโยงมาจากละครมโหรีด้วยเหมือนกัน (ชมซีเเยะห์ คาโอะมารียอ สัมภาษณ์, 28 กุมภาพันธ์ 2567)

4. นายไวโรจน์ วานี (ครูวี) ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ได้กล่าวถึงประวัติของการทำว้าวเบอร์อามัส มีจุดเริ่มต้นในการทำว้าวมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 เพราะความตั้งใจแรกของการที่ต้องการศึกษาว่าววงเดือนหรือที่มุสลิมเรียกว่า ว้าวบุหลัน ซึ่งหลังจากได้ข้อมูล จากกลุ่มนักศึกษาศิษย์เก่า พบว่า ในอำเภอสายบุรี ตำบลตะลุบัน ชุมชนบลูกาบายะห์มีช่างทำว้าวอยู่ หลายคน ครูวีได้พูดถึงเรื่องว้าวเบอร์อามัส ซึ่งเป็นว้าวที่มีรูปร่างหน้าตาแปลกตา เป็นว้าวที่ไม่เคยเห็น มาก่อน ด้วยการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากช่างทำว้าวหลายคนในพื้นที่ จนกระทั่งพบช่างที่มีฝีมือในการทำว้าวได้ สวยงาม และยังมีความรู้ในเรื่องอีกหลายด้านทั้งเรื่องฝีมือลายมือที่ดีและช่างสามารถเพ้นท์สี ที่โดดเด่น ที่สวยงาม เรื่องการออกแบบว้าวพบว่าผู้หญิงจะเก่งในเรื่องงานวาดและงานแกะต่าง ๆ ผู้ชายก็จะมี ความเก่งด้วยเหมือนกัน วัตถุประสงค์การทำว้าวเนื่องจากคุณพ่อของครูวี ซึ่งก็คือนายแวฮามิ วานี เคยเป็นอดีตช่างหลวงทำว้าวเบอร์อามัสให้กับเจ้าเมืองในอดีต ประกอบกับที่ครูวีเองก็ได้เรียนรู้การทำว้าวมาตั้งแต่เด็ก และสนใจที่อยากจะทำว้าวเบอร์อามัสขึ้นมา เพื่อรวบรวมข้อมูลว่าวและประชาสัมพันธ์สื่อสารให้คน อื่นรู้จักว่าวมากขึ้น การทำว้าวยังสะท้อนให้เห็นถึงพลังการทำงานแบบร่วมมือของคนหลายคน เป็น การทำงานที่ต้องใช้ฝีมือความประณีตจึงจะได้ว้าวที่สวยงามและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ครูวีก็ได้มี การสอนทำว้าวในโรงเรียนมาแล้วจำนวน 6 โรงเรียน มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 มีการจัดทำระบบ การเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อให้การเรียนรู้มีความเป็นระบบมากขึ้นและโรงเรียนสามารถนำไปปรับ ใช้ในรายวิชาอื่นได้ จากการที่มีเป้าหมายชัดเจนและได้มีการลองผิดลองถูกเกิดเป็นผลงานที่มีประสิทธิภาพและได้รับรางวัลสาขาศิลปหัตถกรรม เครื่องกระดาษา (ว้าวเบอร์อามัส) การต่อยอดของว้าวเบอร์อามัส มีการคิดแม่พิมพ์เพื่อออกแบบตัวพัฒนาจนได้แบบออกเป็น แม่พิมพ์ที่สวยงามที่สุด สำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่นได้และการไปศึกษาที่กลันตัน ประเทศมาเลเซียก็มีไอเดียการจัดตั้งอาคาเดมี่ Academy รูปแบบโรงเรียนช่างศิลป์เพราะหลักสูตรมี อยู่แล้ว (ไวโรจน์ วานี สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

5. นายรัศมีนทร์ นิตธิธรรม (ผู้ใหญ่มิง) ตำบลละหาร อำเภอยี่งอ จังหวัดนราธิวาส ผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นขุนละหาร ตั้งอยู่บ้านกาเต็ง หมู่ที่ 7 ตำบลละหาร เมื่อ ปีพ.ศ. 2552 ได้สืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษ เพื่อรักษาศิลปะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่ง เรียนรู้ทางวัฒนธรรมให้กับเยาวชนรุ่นหลัง ได้กล่าวถึงประวัติของว้าวเบอร์อามัสว่า ชาวบ้านมักจะพูดกันว่าเป็นว้าวที่มีความสวยงาม เมื่อได้มีการชักถามชาวบ้านเรื่องรูปตัวว้าวเบอร์อามัส มีโครงการว้าวและหน้าตาของว้าวไม่มีใคร สามารถตอบได้ เพราะคนรุ่นใหม่ไม่มีความทรงจำและไม่มีภาพจำเกี่ยวกับตัวว้าวเบอร์อามัสรูปร่าง เป็นแบบไหน ได้มีการสืบไปสืบมา ซึ่งว้าวเบอร์อามัสได้มีอยู่ในการแสดงของเมาะโยงใน 12 เรื่องของ เมาะโยง จะมีเรื่องหนึ่งที่ชื่อว่า เดวอมุดอ หมายถึง เทวดาหนึ่ง ซึ่งเดวอมุดอเวลาจะขึ้นไปหาเจ้าหญิงที่ อยู่บนสวรรค์ก็จะใช้ว้าวเบอร์อามัสตัวนี้เป็นพาหนะเพื่อขึ้นไปหาเจ้าหญิงในสวนสวรรค์ ทำให้ใน การแสดงเมาะโยง เราจะสังเกตว่าจะมีว้าวอยู่ซึ่งเป็นความเชื่อของสมัยก่อน จากการวิจัย เรื่อง การหาอัตลักษณ์ตัวตนของว้าวเบอร์อามัส ก็ได้มีการเชิญหมอพื้นบ้านที่ แสดงเมาะโยงมาที่บ้าน มาเคาะรูปร่างของว้าวเบอร์อามัสและช่างว้าวมาด้วย เป็นช่างว้าวมาจากสายบุรีและมาจากปัตตานี ปรากฏว่าว้าวเบอร์อามัสที่ได้ออกมา นั้น ลักษณะจะเป็นรูปร่างเหมือนเทวดา ในครั้งแรกคิดว่าเรื่องของว้าวเบอร์อามัสนั้นมีแค่ในการแสดงเมาะโยงเท่านั้น แต่ปรากฏว่าว้าวเบอร์ อามัสเคย

มีอยู่จริงในยุคของ 7 หัวเมืองที่แบ่งแยกออกมา และสืบได้ความมาว่าช่างวาวเบอร์อามัสอยู่ ที่สายบุรี ปัตตานีและที่รามันจังหวัดยะลา ได้มีการพูดคุยกับช่างทำวาวอำเภอสายบุรี คุณแวฮามิ วานี (แบม) ทายาทช่างหลวงของสายบุรี เคยทำวาวเบอร์อามัส การเปรียบเทียบวาวเบอร์อามัสก็จะคล้ายกับวาวมโนราห์ซึ่งในทางภาคใต้ จะมีวาวชนิดหนึ่ง คือวาวมโนราห์มีรูปร่างความคล้ายกับวาวเบอร์อามัส ขั้นตอนการทำวาวเบอร์อามัสนั้นมีความยากกว่าการทำวาววงเดือน เพราะต้องใช้ไม้ไผ่ จำนวนมาก ใช้ไม้ไผ่ประมาณ 20 กว่าซีก สำหรับเรื่องการเล่นวาวเบอร์อามัสในสมัยก่อนจะเริ่มที่ยุค 7 หัวเมือง เพราะในอดีต พื้นที่นาส่วนใหญ่จะเป็นของกษัตริย์ ชาวบ้านมักจะทำนาให้กับกษัตริย์ ในยุค 7 หัวเมือง เมื่อเวลาชาวบ้านทำนาให้กับเจ้าเมืองเสร็จเรียบร้อยแล้ว เจ้าเมืองจะตอบแทนด้วยการให้ การละเล่นความสนุกสนาน เพื่อให้กับชาวบ้าน และข้าวที่ได้มานั้นก็จะเก็บไว้ในคลังของแผ่นดิน เพื่อที่ ในยุคนั้นนั้นเมื่อเวลาเกิดน้ำท่วม ก็จะได้เอาข้าวมาใช้ และจะมีการละเล่นสนุกสนานต่างๆ ในงาน เฉลิมฉลองประมาณ 3 วัน 3 คืน ซึ่งหนึ่งในนั้นก็มีการแข่งขันวาว แต่ก่อนที่จะแข่งวาวนั้น ก็จะมี การขึ้นวาวของกษัตริย์ขึ้นนำร่องก่อน จะเรียกว่าวาวของกษัตริย์ ซึ่งได้แก่ วาวเบอร์อามัส นั้นเอง เป็น วาวที่มีการติดทอง คำว่าเบอร์อามัส หมายถึง ทองคำ จะมีการติดทองที่คำข้างบนของวาว วาวตัวนั้น ก็จะเป็นคล้ายๆพิธีกรรมหนึ่งในอดีต เพราะการขึ้นวาวเป็นส่วนหนึ่งของการพยากรณ์อากาศ เป็นวาว เสี่ยงทาย ถ้าของไทยก็จะเป็นวาวด้วยด้ายอยู่ที่จังหวัดตราด วาวด้วยด้าย ที่จังหวัดตราด เป็นวาวอีกชนิดหนึ่ง ซึ่งจะมีลักษณะของความเชื่อเหมือนกัน เพื่อพยากรณ์อากาศ ซึ่งจะมีโหนดคอยทำนายฟดูกาล ฝน ตกหรือแล้ง เพื่อที่ได้วางแผนในการทำนา ให้ได้ผลผลิตมากและสมบูรณ์ที่สุด หลังจากมีการขึ้นวาว เบอร์อามัสเสร็จเรียบร้อยแล้วชาวบ้านก็จะขึ้นเล่นปกติได้ วาวเบอร์อามัสที่เจอจะมีอยู่ 2 หัวเมือง ได้แก่เมืองสายบุรีกับเมืองรามัน ซึ่งจะมีความต่างกันของเมืองสายบุรีจะคล้ายกับเทวดาและการปิดทองบนตัววาวซึ่งอาจขัดกับหลักความเชื่อของอิสลาม เมื่อมีความเชื่อศาสนาอิสลามเข้ามา ไม่ขัดกับอิสลาม ซึ่งของรามันจะมีอยู่ 2 เพศ ได้แก่ วาวของเจ้าเมืองและเจ้ามัยสุรี จะมีเพศผู้เพศเมียอยู่ในวาว ซึ่งถ้าหากเราดูแล้ว ก็จะคล้ายกับวาววงเดือน สำหรับการลดทอนจากศาสนาอิสลามที่เข้ามาในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ จากเดิมที่มีรูปร่าง หน้าตาคล้ายเทวดามาเป็นวงสายบุรี และลดลงมา มาเป็นรามัน และมาเป็นวาววงเดือนจนถึงทุกวันนี้ ในการลดทอนออกมานั้นมันเพราะเกี่ยวกับในเรื่องของศาสนาอิสลามเพราะอิทธิพลของศาสนาเข้ามา มีอิทธิพลตรงนี้ จะเป็นกลุ่มคนที่อพยพย้ายถิ่นฐาน ซึ่งผู้ใหญ่เองได้สร้างช่อง Youtube เพื่อตามหา ร่องรอยของอิสลามสู่ขุนตารา ยุคที่ศาสนาอิสลามเริ่มมาเข้มแข็งในขุนตาราในยุคประมาณปลายๆ ปี 2012 เพราะช่วงนั้นอิสลามจะเริ่มเข้ามา การแบ่งช่วงที่ศาสนาอิสลามที่เข้ามาที่นี้มีด้วยกัน 3 ได้แก่ ยุคจะเป็นยุคของสมัยสาวกของ ท่านศาสดามูฮัมหมัด ที่เดินทางเข้ามาแค่ผ่านที่จีน ยุคที่ 2 คืออิสลามเข้ามาที่มองโกเลีย และยุคออโต มัน (ออโตมันอุสมาน นียะฮ์ ตุรกี) แบ่งอิสลามเข้ามา จะมีการแผ่กระจายไปทั่วโลก ซึ่งในอดีตประเทศ เวียดนามไม่มีประเทศจำปา หรือคนจะเห็นได้ว่าความผูกพันของขุนตาราคือเป็นโยแมงมูม จะเป็น เครือญาติทั้งหมด (รัศมีนทร์ นิตธิธรรม สัมภาษณ์, 15 กุมภาพันธ์ 2567)

6. นายแวฮามิ วานี (ศิลปินหัตถกรรม สาขาเครื่องกระดาช) ในมุมมองของนักปราชญ์ชาวบ้าน ที่สืบทอดการทำวาวเบอร์อามัสจากบรรพบุรุษและยังคง สืบทอดวิชาการทำวาวที่อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ให้กับประชาชนทั่วไปที่ต้องการเรียนรู้วิธีการ ทำวาวโบราณ “แวฮามิ วานี อายุ 70 ปี ปราชญ์ชาวบ้าน ประเภทเครื่องกระดาช (วาวเบอร์อามัส) อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี บอกว่าชื่นชอบการทำวาวมาตั้งแต่เด็กอายุประมาณ 8 ปี และเริ่มทำ วาวตอนอายุ 14 ปี บอกว่า อยากให้วิชาการทำวาวยังคงอยู่ถูกสืบทอดต่อไปยังคนรุ่นใหม่ ๆ จึงเปิด สอนกับคนทั่วไป ใครอยากเรียนสามารถมาเรียนรู้ได้ฟรี แวฮามิบอกว่า

ลวดลายในว้าวเบอร์อามัสจะเป็นลายสะท้อนให้เห็นถึงลายแบบมลายูโบราณ เช่น ลายใบพลู ลายใบสาเก ลายผักบุ้ง ลายดอกขบา โดยในสมัยโบราณว้าวเบอร์อามัสถือเป็นว้าว ชั้นสูง ชนชั้นเจ้าเมืองเท่านั้นที่จะมีสิทธิ์เล่นว้าวชนิดนี้ ในอดีตนั้นการเล่นว้าวเบอร์อามัสถูกจัดขึ้นเป็นประเพณีหลังฤดูเก็บเกี่ยวในช่วงยุค 7 หัวเมือง มลายู โดยมีเจ้าเมืองแต่ละหัวเมืองเป็นผู้ขึ้นว้าวเป็นคนแรกและก่อนที่จะขึ้นว้าวสู่ท้องฟ้าจะต้องทำพิธีปิดทอง ที่หัวว้าวเสียก่อน ในภาษามลายูจึงเรียกชื่อว้าวชนิดนี้ว่า “ว้าวทองคำ” การทำว้าวเบอร์อามัสมีความยากมากกว่าการทำว้าวชนิดอื่น เพราะเป็นว้าวที่ต้องใช้ไม้ไผ่ที่ ใช้ประกอบขึ้นมากถึง 27 ซี่ขึ้นไป หรืออาจจะต้องใช้ถึง 30 ซี่ หากมีขนาดใหญ่และในอดีตว้าวเบอร์ อามัสจัดได้ว่าเป็นว้าวที่มีขนาดใหญ่ที่สุด การทำว้าวจึงใช้ไม้ไผ่จำนวนมากเพื่อให้รับน้ำหนักและมี ความสมดุลในโครงสร้างว่าภูมิปัญญาที่สะท้อนเอกลักษณ์ “หัวใจสำคัญของการทำว้าวเบอร์อามัสอยู่ที่การเหลาไม้ไผ่ การตัดไม้ไผ่ที่ต้องใช้ภูมิปัญญา หลักร้อนเย็น ใช้ไฟและน้ำ เพื่อตัดไม้ไผ่ให้ตรง ไม้ไผ่ที่ใช้ประกอบโครงว้าวนั้นต้องเหลาให้มีความสม่ำเสมอ และมีน้ำหนักที่เท่ากันทั้ง 27 ซี่ โดยเฉพาะในส่วนกระดูกสันหลังหรือแกนกลาง ของตัวว้าว ความยากอยู่ที่ต้องผูกโครงว้าวให้ถูกตามหลักโครงสร้างน้ำหนักและความสมดุลที่ต้องมี ความเท่ากันทั้งหมด ทั้งซ้ายและขวาและศูนย์กลาง หากน้ำหนักไม่เท่ากันว้าวก็จะไม่ขึ้นหรือขึ้นไปก็จะ เียงไปด้านใดด้านหนึ่งดูไม่มีความสง่างาม (แวฮามิ วานิ สัมภาษณ์, 20 กุมภาพันธ์ 2567)

7. นายมะลาเซ็ง วาแมติซา ช่างทำว้าวจากอำเภอรามัน จังหวัดยะลา จากการสัมภาษณ์ช่าง ทำว้าวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของว้าวเบอร์อามัสได้พูดถึงว้าวเบอร์อามัสเดิมทีนั้นมีรากศัพท์มา จากคำว่า bergemas ซึ่งหมายถึง คึกคักในการต่อสู้ ในอดีตนั้นเจ้าเมืองมีการทำว้าวเบอร์อามัสไว้ใน การรบกับศัตรู ซึ่งเป็นว้าวที่ต้องใช้ไม้ไผ่ที่เหมาะสมในการทำว้าว เพื่อให้ว้าวมีน้ำหนักสมดุลกัน ที่ผ่าน มาได้ไปแข่งขันว้าว ที่กรุงเทพฯ ได้รับรางวัลมากมาย ตามความคิดเห็นของช่างว้าวพูดถึงตัวโครงว้าว เบอร์อามัสนั้นมีจุดเด่นที่ โครงว้าวต้องที่แข็งแรงแต่ละพื้นที่มีลักษณะปีกแตกต่างกัน การวัดสัดส่วน ของไม้ไผ่ทำว้าวนั้นไม่ตายตัวแต่ต้องมีเทคนิคในการเหลาไม้ไผ่เพื่อให้ได้น้ำหนักสมดุลกันจึงจะทำให้ ว้าวสามารถลอยขึ้นบนฟ้าได้ สำหรับ ปัจจุบันนี้นายมะลาเซ็ง วาแมติซา ไม่กล้าทำว้าวเบอร์อามัส เพราะเนื่องจากว่ามีความเชื่อขัดแย้งกับหลัก ศาสนาอิสลามและข้อจำกัดเรื่องของการออกแบบ ลวดลายบนตัวว้าวเบอร์อามัส (มะลาเซ็ง วาแมติซา, 27 กุมภาพันธ์ 2567)

พบว่า ว้าวเบอร์อามัสของจังหวัดยะลามีความเชื่อว่าเป็นว้าวของเจ้าเมืองในสมัยรามัน เพื่อใช้สร้างความบันเทิงและใช้ในการพยากรณ์อากาศในฤดูเก็บเกี่ยวข้าวในอดีต โดยก่อนการขึ้นว้าวต้อง ประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อแบบพราหมณ์ฮินดู ต่อมามีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความเชื่อใน ศาสนาอิสลาม ลักษณะของว้าวทำจากไม้ไผ่และกระดาษสีทอง มีปีกโค้งที่เรียกว่า “ชายัดซาแน” (แปลว่า ปีกโค้งสวย) การทำว้าวในอดีตเชื่อว่าต้องใช้ช่าง 7 คน ที่มีความชำนาญในหน้าที่ต่าง ๆ ว้าวเบอร์อามัสเป็น ตัวแทนของวัฒนธรรมความเชื่อของชาวยะลา มีบทบาทสำคัญในการรวมคนในชุมชนให้มีส่วนร่วม และ สร้างความสุขผ่านเทศกาลต่าง ๆ เช่นการแข่งขันว้าว ว้าวเบอร์อามัสสะท้อนถึงความหลากหลายทาง วัฒนธรรม ความเชื่อดั้งเดิม และการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาและสังคมในพื้นที่ภาคใต้ของไทย การอนุรักษ์ และพัฒนาว้าวชนิดนี้มีศักยภาพในการเป็นสัญลักษณ์ที่โดดเด่นของท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2. เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนพหุวัฒนธรรมสืบสานผ่านมหรกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ

1. จัดทำประชาคมภาคีเครือข่ายว่าวจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

- หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา , จังหวัดยะลา , เทศบาลนครยะลา , องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา , วัฒนธรรมจังหวัดยะลา , การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย , หอจดหมายเหตุแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติฯ ยะลา , สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดยะลา , ที่ว่าการอำเภอเมืองยะลา , โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา , กองสันติวิธี ศูนย์สันติวิธี กอ.รมน.ภาค 4 ส่วนหน้า , และโรงเรียนในเขตเทศบาลนครยะลา

- หน่วยงานเอกชน ได้แก่ ทีมตลาดท่าพระยาเมืองสาย , อำเภอสายบุรี , ทีมงาน New Wave Multimedia & Organize , พิพิธภัณฑ์โกตาบารู , มูลนิธิแม่กอเหนี่ยวจังหวัดยะลา , บริษัททัพ ทองธรรมชาติ จำกัด , บริษัทมิตรผล จำกัด , บริษัทผลบุญ 88 จำกัด

- ผู้ประกอบการ Brand ยาลู้น , โรงแรมยะลาแกรนด์พาลัส , บริษัททีพีซีเอช เพาเวอร์

- ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม จำนวน 42 ราย

- เครือข่ายคนเล่นว่าว จำนวน 56 ทีม จำนวนว่าวส่งแข่งขันทั้งหมด 1,333 ตัว

อภิปรายผล

1. เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ความเป็นมาของว่าวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย

1) ด้านวัฒนธรรมความเชื่อและการใช้งานว่าวเบอร์อามัส

ว่าวเบอร์อามัสมีรากฐานที่เชื่อมโยงกับศาสนาอิสลาม และมีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ก่อนสร้างว่าว เชื่อว่าเป็นว่าวเบอร์อามัสเป็นว่าวชั้นสูง ซึ่งมีเฉพาะชนชั้นเจ้าเมืองหรือผู้มีสถานะสูงในสังคมเท่านั้นที่สามารถเล่นได้ ดังนั้น ว่าวนี้จึงมีความเกี่ยวข้องกับสถานะและอำนาจทางสังคมของผู้เล่น นอกจากการทำนายพยากรณ์แล้ว ว่าวเบอร์อามัสยังถูกใช้ในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการรบ โดยเจ้าเมืองในอดีตเชื่อว่าว่าวนี้มีพลังในการช่วยต่อสู้กับศัตรู ซึ่งสอดคล้องกับรากศัพท์ของชื่อว่าว คำว่า "เบอร์อามัส" มาจากคำว่า "bergemas" ในภาษามลายู หมายถึงความคึกคักในการต่อสู้

2) ด้านความเชื่อมโยงกับตำนานและการแสดง

ว่าวเบอร์อามัสไม่เพียงแต่มีความสำคัญในด้านสังคมและการทำนายพยากรณ์ แต่ยังเกี่ยวข้องกับตำนานพื้นบ้าน โดยในบางตำนานความเชื่อเกี่ยวกับการส่งลูกชายจากสวรรค์มาสู่โลกทำให้ว่าวเบอร์อามัสมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่สูงกว่าแค่การเล่นหรือการแข่งขันเป็นพาหนะที่ใช้ในการเดินทางไปยังสวรรค์ นอกจากนี้ ยังมีความเชื่อมโยงกับการแสดงละครมโหรี ซึ่งเป็นศิลปะการแสดงพื้นบ้านของชาวมลายูในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยละครมโหรีมักใช้ว่าวเบอร์อามัสเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงเพื่อสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

3) ด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม

การสนับสนุนจากภาครัฐ: ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการทำว่าวเบอร์อามัสขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทำให้มีความเสี่ยงต่อการสูญหายของวัฒนธรรมที่สำคัญนี้ จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ควรมีการเผยแพร่การสอนทำว่าวในโรงเรียนและการ

ใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนออนไลน์เพื่อเข้าถึงคนรุ่นใหม่ ช่วยสร้างการรับรู้และความสนใจในวัฒนธรรมพื้นบ้าน การศึกษาเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมและสร้างสำนึกในชุมชน

4) ด้านการส่งผลกระทบต่อชุมชน

สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน: การร่วมมือกันในการทำว่าวไม่เพียงแต่สร้างความสามัคคีในชุมชน แต่ยังเป็นโอกาสในการสร้างงานและสร้างรายได้จากการผลิตและจำหน่ายว่าวเบอร์อามัส

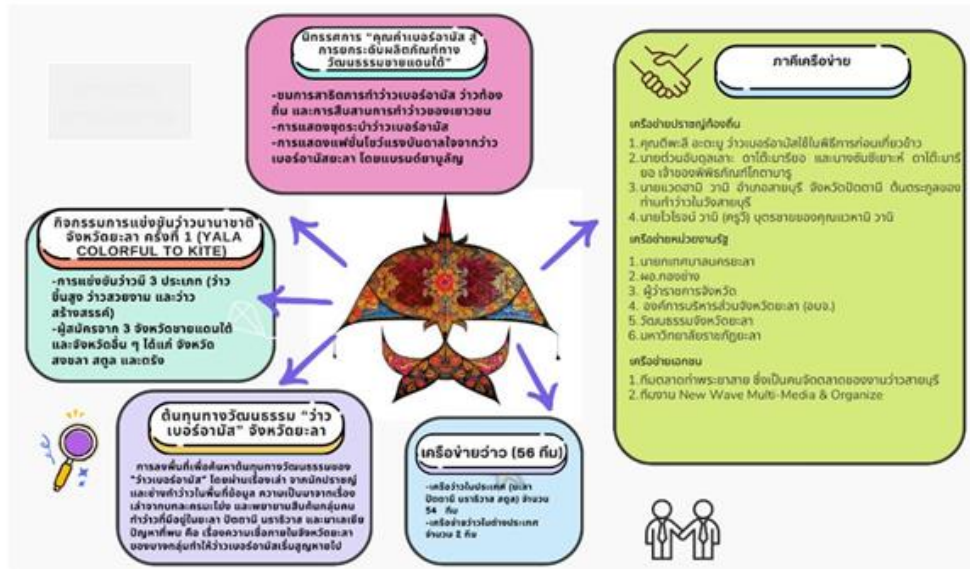
การสร้างความสุขและความบันเทิง: การเล่นว่าวยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความสุขและความบันเทิงให้กับประชาชนในชุมชน การปล่อยว่าวเป็นพิธีกรรมที่มีความหมายมากกว่าการแข่งขัน มันยังเป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ในชุมชน

2. เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนวัฒนธรรมสืบสานผ่านมหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ ประกอบด้วย

ขั้นตอน	รายละเอียด	ผู้มีส่วนร่วม
1. การสำรวจและรวบรวมข้อมูล	- สำรวจข้อมูลเกี่ยวกับว่าวในพื้นที่ - รวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน	- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา - เทศบาลนครยะลา - องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา - พิพิธภัณฑ์โกตาบารู
1. การจัดประชุมประชาคม	- จัดประชุมเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับว่าว สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับ ความสำคัญของว่าว	- หน่วยงานภาครัฐ - หน่วยงานเอกชน - ผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม
2. การสร้างเครือข่าย	- สร้างภาคีเครือข่ายระหว่าง หน่วยงาน - กำหนดบทบาทและความรับผิดชอบ ของแต่ละฝ่าย	- หน่วยงานภาครัฐ - หน่วยงานเอกชน - เครือข่ายคนเล่นว่าว
3. การพัฒนาและสนับสนุนกิจกรรม	- สนับสนุนกิจกรรมการเล่นว่าว - จัดการแข่งขันว่าวระดับจังหวัด	- ทีมงาน New Wave Multimedia & Organize - โรงเรียนในเขตเทศบาลนครยะลา
4. การประเมินผลและปรับปรุง	- ประเมินผลกิจกรรมและผลสัมฤทธิ์ - ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานตาม ข้อเสนอแนะ	- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา - องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา - เทศบาลนครยะลา
5. การเผยแพร่และขยายผล	- เผยแพร่ผลงานและประสบการณ์ จากการสร้างเครือข่าย	- มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา - หน่วยงานรัฐและเอกชน - เยาวชนในพื้นที่

ตารางที่ 1 กระบวนการสร้างภาคีเครือข่าย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

งานวิจัยการสร้างภาคีเครือข่ายบนฐานทุนวัฒนธรรม "ว่าวเบอรอามส์" สุ่มหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ จังหวัดยะลา พบว่าการสร้างเครือข่ายบนฐานทุนวัฒนธรรมที่สำคัญเพื่อนำมาสู่หกรรมการแข่งขันว่าวประกอบด้วย 1) นักปราชญ์และนักวิชาการที่มีความรู้ในแง่มุมประวัติศาสตร์ มีการสืบค้นประวัติความเป็นมาของว่าวเบอรอามส์ซึ่งกำลังจะสูญหายไปไหนหมด 2) ช่างฝีมือในการทำว่าวเบอรอามส์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ 3) เครือข่ายผู้ประกอบการทางวัฒนธรรม ได้แก่กลุ่มคนเล่นว่าวในจังหวัดภาคใต้ ประกอบด้วย จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา จังหวัดตรัง จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส 4) หน่วยงานภาครัฐที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดมหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ จังหวัดยะลา ครั้งที่ 1 ซึ่งสนับสนุนประกอบด้วย การสนับสนุนพื้นที่ในการจัดการแข่งขันว่าวนานาชาติ รวมถึงงบประมาณเพื่อใช้ในการนิทรรศการว่าว ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ และการรักษาความสะอาดความปลอดภัยในพื้นที่ และ 5) เยาวชนมีการสืบสานวัฒนธรรมว่าวเบอรอามส์ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระบายสีว่าว การฝึกทำว่าวเบอรอามส์ และการเล่นว่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จังหวัดยะลาควรมีการประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดในแผนพัฒนาจังหวัดยะลา จัดประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นจัดทำคำของบประมาณ และกำหนดปฏิทินในการจัดเทศกาลว่าวนานาชาติ เพื่อเป็นกลไกสนับสนุน SoFe Power ให้กับช่างฝีมือในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลักดันธุรกิจท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้กับประชาชนในพื้นที่จังหวัดยะลา

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ มีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ในการจัดให้เป็นเทศกาลของจังหวัดยะลา โดยมีการแบ่งคณะทำงานตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน
3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการขยายเครือข่ายผู้ประกอบการทางวัฒนธรรมให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับการจัดมหกรรมการแข่งขันว่าวนานาชาติ

เอกสารอ้างอิง

- ชูไฮบะห์ อาแวเซาะ. (2560) .จิตกรรมสร้างสรรค์เทคนิคสีอะครีลิค : ความงามของว่าวมลายู.
<https://clib.psu.ac.th/ebookgen/public/southerninfo/s0/202003-5e5c863851fa2/>
- ทวีสินธุ์ ตั้งเซ่ง . (2563) . อัตลักษณ์และคุณค่าของภูมิปัญญาการทำว่าวควายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว
เชิงสร้างสรรค์จังหวัดสตูล.วิจัย.มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- นุรอัฟฟานนีซาร์ รอแม. (2562) .ข่าวภาคใต้ชายแดนใต้ <https://www.longtaithailand.com/news/detail/3996>
- รัศมินทร์ นิติธรรม. (2558) .ศึกษาว่าวเบอร์อามส์ จากนามธรรมสู่รูปธรรม.สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์